

Hans beluistert de ademhaling van een Nepaleesje.

FOTO: PETER VAN DEN BERG

Papegaaitje leef je nog is ook in Nepal bekend. Oorzaak: een Nederlands medisch team heeft er arme kinderen onderzocht.

PETER VAN DEN BERG

Medische zorg voor de allerarmsten

Een schooldokter in Nederland zal niet vaak met gejuich worden ontvangen, laat staan dat uitgelaten kinderen meteen aan zijn arm hangen en om zijn aandacht bedelen zodra hij uit zijn auto stapt. Dat overkomt ons wel, als we met een busje vol medicijnen, medische apparatuur, stickers, speelgoed en vrijwilligers het veld voor de school in een buitenwijk van Dharan in Oost-Nepal oprijden – de laatste meters rennen de kleintjes joelend naast het busje mee.

Nauwlettend gevolgd door vele kinderen zijn de schoollokalen een half uur later getransformeerd tot dokterspost, met vier stations: meten en wegen, het Hb-station,

waar het ijzergehalte in het bloed wordt vastgesteld, het station voor lichamelijk onderzoek door de artsen en als laatste de apotheek. De controles kunnen beginnen.

Al snel is de ruimte vergeven van kinderen met stickertjes op hun hoofd, armen, handen en riemen. Beloning voor dapper gedrag, of troost voor het aangedane leed; een prik in je vinger om een beetje bloed te vangen, doet hoe dan ook pijn, al is het weinig. En ook alleen op een weegschaal gaan staan met allemaal vreemde mensen om je heen, is, als je net twee bent, soms nog wat eng. Is de stress te groot of kan de peuter of baby nog niet staan, dan gebaren we dat de moeder eerst mét ("53,8 kilo...") roep ik naar

Astrid) en vervolgens zonder kind ("En 43,3 kilo.") op de weegschaal moet gaan staan – haar zoonlijke Prakash van twee weegt dus 10,5 kilo. Astrid noteert met rood dat Prakash te licht is voor zijn leeftijd en geeft het formulier aan de moeder, die verder gaat naar het Hb-station. Bij de apotheek krijgt hij straks in elk geval extra vitamines mee.

Het project 'Medical Checks for Children (MCC) is drie jaar geleden naar Duits voorbeeld in Amsterdam begonnen vanuit de gedachte dat ieder kind recht heeft op medische zorg, en dat de jeugd waar dit recht door armoede of gebrek aan voorzieningen geen vanzelfsprekendheid is, een handje moet worden geholpen. De kinderen worden gratis

gecontroleerd en krijgen gezondheidsadviezen en medicijnen mee. Als ze behandeld moeten worden, dan krijgen ze een verwijzing voor een lokaal of regionaal ziekenhuis. Voordat een medisch team ergens heengaat, moet in elk geval aan twee hoofdvoorwaarden zijn voldaan: het verzoek moet vanuit de lokale gemeenschap komen en de 'infrastructuur' moet in orde zijn. Dat laatste betekent niet veel meer dan dat er bekendheid aan de komst van het team wordt gegeven en dat op de plaats waar wordt gecheckt, genoeg ruimte met voldoende tafels is om de onderzoekjes uit te kunnen voeren.

Elk team bestaat uit ongeveer tien mensen, die in Nederland zijn gese-

De controles en de medicijnen zijn gratis

lecteerd en geïnstrueerd. Vooral meisjes en vrouwen melden zich aan, vaak gelokt door enthousiaste verhalen van hun voorgangers. Voor de balans in de groep zoekt MCC echter ook jongens en mannen – en het wordt ook als een plus gezien als niet iedereen een medische opleiding heeft gevolgd. Als dubbele minderheid, een mannelijke journalist, ben ik dus erg populair.

"Ramro!" zegt Els tegen een jongetje in een vaal blauw T-shirt dat braaf stilstaat zodat zijn lengte kan worden bepaald: 'Goedi!' Er zijn zat lokale vrijwilligers om te helpen vertellen, wat vooral bij de artsen en de apotheek van enorm belang is, maar we hebben ook zelf een paar zinnigjes Nepalees op een spiekbriefje staan om de kinderen gerust te stellen. Pijn is *duksa*, hoe heet je? is *timro nam kee ho?* en goed is dus *ramro*. Wat héél goed is in het Nepalees, weten we niet. Dat wordt bij Els dus "Heél ramro!" En een extra stickerje.

Behalve veel ijzertekort (bloedarmoede) en kinderen die te klein en te mager zijn, met papperige armpjes, dof haar en luisenbolletjes, zien de artsen ook heel veel slechte gebitten voorbijkomen. Oren zitten vol zand en sommige kinderen hebben schurft of andere huidproblemen.

Al en toe komen er schrijnende gevallen voorbij, zoals een meisje van zeven met kaalgeschoren hoofd. Onder haar ogen is zwarte make-up aangebracht.

Ze kijkt timide, is bang voor de dokter en voor aanrakingen van het tanige littekenweefsel dat haar hele rug en bovenbenen bedekt. Het letsel is veroorzaakt doordat ze enkele jaren geleden met een zuur in aanraking is gekomen, maar hoe dat precies zit en waarom haar haar is afgeschoren, daar komen we ook met de vertaler niet uit.

Op het oog is er geen liefdevolle band tussen haar en de vader die met haar mee is gekomen, maar er zijn ook geen signalen dat ze op dit moment mishandeld wordt. We kunnen niet veel meer doen dan haar een beetje in de gaten laten houden, maar verder voelen we ons machteloos. Een rotgevoel.

Een ander verhaal dat ons blijft is het tweejarige meisje dat Hans onder ogen krijgt, in een dorp op één uur rijden van Dharan waar we in een kindertehuis zijn neergestreken. Het meisje, dat niet in het kindertehuis woont, is er heel slecht aan toe: ondervoed, bloedarmoede en ze ademt slecht. "Ze moet aan het infuus, gevoed worden," zegt Hans, in het dagelijks leven huisarts in Amsterdam. "Het liefst zag ik dat haar vandaag nog een maagsonde werd gegeven."

Maar toen Hans haar naar het ziekenhuis doorverwees, werd hij onderbroken door een andere vrouw: "Dat gaat niet. De moeder is bedelaar, die moet geld verdienen

Gelukkig overheerst na zeven lange dagen, waarin 640 kinderen zijn gecheckt, vooral een goede, vrolijke

In zeven dagen 640 kinderen gecheckt

stemming. De scholieren en buurtkinderen vermaken zich met ballenblaas en de meegebrachte voetbal-

voor de andere kinderen, die heeft geen geld voor vervoer naar het ziekenhuis in Dharan."

Hans legt uit dat MCC vergoedingsafspraken heeft gemaakt met het ziekenhuis in Dharan, niet met het lokale medische centrum. "O, dan gaat ze naar Dharan," zegt de vrouw. Maar kan ze zich dan toch veroorloven een dag niet voor haar gezin te bedelen? Het kindertehuis zal zorgen voor vervoer, zegt de leider, maar of dát ook lukt en gebeurt? Het zijn vragen die tot dilemma's leiden: hoe ver ga je in je advies, in je hulp? Zelf geld geven?

Mee als vrijwilliger

Deelnemers aan een missie van MCC betalen zelf hun vliegticket en verblijf. Waar mogelijk koopt de organisatie medicijnen ter plaatse in, om ook de lokale economie te steunen. De stichting draait op vrijwilligers en giften van sponsors. Tot nu toe zijn er teams naar Nepal, India, Bangladesh en Mongolië geweest, al was de Mongolische missie nog voor de officiële oprichting. In 2008 waren er acht missies, voor 2009 staan negen missies gepland, onder andere een exploratieve missie naar Bhutan en een missie naar Kenia. De formulieren met de meetgegevens en medische bevindingen van de kinderen worden in een speciaal computerprogramma ingevoerd, mede om tendensen waar te kunnen nemen en bijvoorbeeld vast te stellen of in de loop der jaren ijzertekort bij kinderen in de bezochte gebieden afneemt.

Donaties op rekening 45 92 06 400 t.n.v. Stichting Medical Checks for Children te Voorschoten. Zie www.medicalchecksforchildren.org.

len en schilderspullen, en *Papegatie leef je nog* is een tweede jeugd begonnen – waarschijnlijk worden nog steeds in Oost-Nepal talloze vrienden, ouders en begeleiders in hun buik ge-ja-dea-poef.

Het is de bedoeling dat een missie een paar jaar achter elkaar naar dezelfde plaats gaat. Dat levert soms interessante ontmoetingen op; zo herkent groepsleidster Ted een meisje van de vorige checkweek in Dharan, een jaar eerder. Toen was ze zo zwak door een longontsteking dat Ted zich zelfs afvroeg of ze nog wel zou leven, nu vol energie en met sprankelende ogen – waarbij we maar trots aannemen dat dit door het werk van MCC komt.

De dag voordat we terugvliegen naar Kathmandu, krijgen we te horen dat het ziekenhuis in Dharan fikse korting wil geven op behandelingen van door MCC doorverwezen patiënten, zoals een scan voor honderd roepie, één euro: als we een paar honderd euro in een depot storten, zijn ook alle vervolgbehandelingen van de arme lokale bevolking gedekt. Dat is mooi, want het is een stap in de richting van het doel van MCC: dat de lokale bevolking het werk na een paar jaar zelfstandig overneemt. Kinderen in andere delen van de wereld willen vast ook wel weten of papegatie nog leeft.

Els meet het zuurstofgehalte in het bloed van een baby.

FOTO MASCHA SMOLDERS